

Mreža mladih Hrvatske

2026.

PARTICIPATIVNA METODOLOGIJA ZA PRAĆENJE I EVALUACIJU LOKALNIH I REGIONALNIH POLITIKA ZA MLADE – VODIČ ZA PRIMJENU

Sufinancira
Europska unija

SADRŽAJ

PRVI DIO - UVOD	3
DRUGI DIO – PRAĆENJE POLITIKA ZA MLADE	8
TREĆI DIO – EVALUACIJA POLITIKA ZA MLADE	20
ČETVRTI DIO – PRAKTIČNE UPUTE „KORAK PO KORAK“	29
I ZA KRAJ, PODRŠKA	37
Prilog 1. Primjer korištenja participativne metodologije na primjeru praćenja jednog lokalnog programa za mlade.....	38
Prilog 2. Primjer „Zahtjeva za pristup informacijama“	41
Dodatna literatura za one koje žele znati više	43

**Napomena: Vodič je dokument koji će trajno ostati otvoren za mogućnost nadogradnje.
Više na stranicama 4. i 37.*

Projekt „Mreža mladih za politike za mlade: Jači sektor – kvalitetnije politike“ je dio programa Impact4Values 2.0

Financirano sredstvima Europske unije. Izneseni stavovi i mišljenja su stavovi i mišljenja autora i ne moraju se podudarati sa stavovima i mišljenjima Europske unije ili Europske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Europska unija ni EACEA ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

**Sufinancira
Europska unija**

PRVI DIO - UVOD

Brzi uvod u metodologiju

Ovaj dokument (nadalje: vodič) nije potrebno čitati linearno, niti koristiti u cijelosti. Organizacije mogu prilagoditi njegovo korištenje vlastitim kapacitetima, iskustvu i potrebama. Metodologija je zamišljena kao praktičan alat koji se može koristiti fleksibilno. To znači da je moguće započeti izravno s jednim od metodoloških alata (alat za praćenje lokalnih ili regionalnih politika za mlade ili alat za evaluaciju), dok metodološka objašnjenja služe kao dodatna podrška i pojašnjenje procesa. Organizacije koje žele detaljnije razumjeti metodologiju mogu proći kroz cijeli dokument, no to nije presudno za korištenje alata.

Cilj ovog vodiča je olakšati uključivanje organizacija u praćenje i/ili evaluaciju lokalnih ili regionalnih javnih politika te strateških dokumenata relevantnih za mlade.

Trajanje procesa može se razlikovati ovisno o opsegu analize i dostupnosti podataka. U nekim slučajevima proces može trajati do nekoliko tjedana, dok u drugim može potrajati više mjeseci. Organizacije mogu koristiti metodologiju u punom opsegu ili samo njezine pojedine dijelove, ovisno o vlastitim kapacitetima i vremenu koje imaju na raspolaganju.

Ako se dokument želi koristiti na najjednostavniji način, moguće je započeti s nekoliko osnovnih koraka:

1. Pronaći i pročitati lokalnu politiku za mlade ili drugi strateški dokument koji utječe na mlade
2. Ispuniti jedan od metodoloških alata, tj. check-listu (praćenje ili evaluacija)
3. Razgovarati s troje do petero mladih osoba te dvoje ili troje predstavnika institucija
4. Izdvojiti dva do tri ključna problema iz nalaza
5. Formulirati dvije-tri preporuke za donositelje odluka

Cijeli proces može provesti jedna organizacija ili čak jedna osoba, u skladu s vlastitim kapacitetima i vremenom.

Ovaj vodič razvija se zajedno s onima koji ga koriste

Ova participativna metodologija zamišljena je kao praktičan alat koji će se razvijati i unapređivati kroz iskustva organizacija te drugih aktera koji je koriste u stvarnom radu. Svaka lokalna zajednica, svaka organizacija i svaki proces praćenja ili evaluacije donose nova iskustva koja mogu doprinijeti njezinu daljnjem razvoju.

Pozivamo vas da nakon korištenja vodiča izdvojite nekoliko minuta i ispunite kratki upitnik o korisnosti metodologije. Vaše povratne informacije pomoći će nam da vodič učinimo još jasnijim, jednostavnijim i korisnijim za organizacije koje rade s mladima.

Upitnik možete ispuniti ovdje:

<https://forms.cloud.microsoft/e/mtAkp3XEpd>

Što je ovaj vodič i zašto je važan?

Ovaj vodič donosi **participativnu metodologiju i praktične alate za praćenje te evaluaciju lokalnih/regionalnih politika za mlade**. Metodologija je prvenstveno namijenjena organizacijama mladih i organizacijama koje rade s mladima, osobito onima koje djeluju na lokalnoj razini¹. Takvi OCD-i često imaju dobar uvid u potrebe mladih jer su s njima u svakodnevnom kontaktu, ali nemaju uvijek dovoljno vremena ili resursa za sustavno praćenje javnih politika. Metodologija zato odgovara kao **pomoć** organizacijama da svoja iskustva pretvore u strukturirane nalaze i preporuke koje mogu doprinijeti unapređenju lokalnih politika za mlade.

Metodologija je kreirana s intencijom analiziranja **lokalnih programa za mlade**, ali se može koristiti i za druge lokalne ili regionalne politike i strateške dokumente koji utječu na živote mladih. To mogu biti, primjerice, politike i programi vezani uz zapošljavanje, obrazovanje, stanovanje, zdravlje, participaciju mladih, stipendije ili javni prijevoz.

Nadalje, metodologija je usmjerena na **praćenje provedbe politika i procjenu njihovih učinaka**. Nije namijenjena analizi faze izrade politika (tzv. *ex ante* evaluacija i analiza nastanka politike), iako tijekom procesa može pomoći organizacijama da prepoznaju važne elemente za buduće planiranje politika.

Ukratko, korištenjem ove metodologije organizacije mogu:

- pratiti kako se provode lokalne politike koje utječu na mlade
- procijeniti kakve učinke te politike imaju na živote mladih
- prepoznati probleme, prepreke i dobre prakse u provedbi politika

¹ Iako je metodologija prvenstveno namijenjena organizacijama civilnoga društva, istom se jednako tako mogu koristiti i savjeti mladih, neformalne skupine mladih, pa čak i novinari_ke, istraživači_ce ili druge zainteresirane institucije, ustanove ili osobe.

- formulirati preporuke za njihovo poboljšanje
- ojačati svoje zagovaračke aktivnosti prema donositeljima odluka.

I za kraj, metodologija je zamišljena kao **praktičan alat za rad na terenu**, koji organizacije mogu koristiti u svom svakodnevnom radu, a ne kao teorijski ili akademski dokument.

Zašto pratiti i evaluirati politike za mlade?

Temeljna polazišta metodologije

Organizacije koje koriste ove metodološke alate trebale bi se oslanjati na nekoliko temeljnih polazišta u svom djelovanju. Jedno od njih je stav da se prepoznaju **mladi kao nositelji prava** u lokalnim/regionalnim javnim politikama, a ne samo kao korisnici određenih mjera. Iskustva mladih tretiraju se kao legitiman i vrijedan izvor podataka za izradu, praćenje ili evaluaciju lokalnih/regionalnih politika za mlade.

Nadalje, **participacija mladih** shvaća se kao proces njihova uključivanja u sve faze javnih politika, ne samo tijekom njihova oblikovanja, već i tijekom provedbe, praćenja i evaluacije. Lokalne/regionalne politike za mlade pritom se ne promatraju kao izolirano područje, već kao dio **šireg međusektorskog okvira** koji uključuje obrazovanje, zapošljavanje, zdravlje, socijalnu uključenost, stanovanje i druge politike važne za

mlade.

I posljednje, važno je da organizacije koje koriste alate zadrže **neovisnost i kritički pristup** u odnosu na javnu vlast i donositelje odluka.

Koga smatramo mladima?

Mladi u Republici Hrvatskoj čine veliku i heterogenu skupinu osoba u dobi **od 15 do 30 godina**, koje se razlikuju prema društvenim, ekonomskim, obrazovnim, rodnim, kulturnim i drugim obilježjima. Te razlike često rezultiraju nejednakim pristupom resursima, uslugama i mogućnostima.

Za razvoj, praćenje i evaluaciju kvalitetnih lokalnih/regionalnih politika za mlade ključno je uzeti u obzir raznolikost mladih, njihove specifične potrebe te izazove i prilike koje lokalne/regionalne politike mogu

otvoriti ili zanemariti. Ako određene skupine mladih nisu obuhvaćene određenim strateškim dokumentima, očekivano je od strane kreatora istih dobiti pojašnjene zašto je tako odlučeno te koji razlozi stoje u pozadini te odluke.

Standardi kvalitete politika za mlade

Metodologija i alati se oslanjaju na osam standarda kvalitete politika za mlade koje je razvio [Europski forum mladih](#) sa svojim članicama, među kojima je bila uključena i Mreža mladih Hrvatske. Ti standardi služe kao referentni okvir za procjenu u kojoj mjeri lokalne politike za mlade poštuju načela prava, participacije, uključivosti, utemeljenosti na dokazima, političke odgovornosti, dostupnosti resursa i međusektorske suradnje.

Standardi nisu zamišljeni kao kruti kriteriji, već kao orijentir za kreiranje i postavljanje pitanja, a koji se u ovom vodiču prilagođava nacionalnom kontekstu i lokalnoj/regionalnoj razini. Oni su definirani kako slijedi, a kasnije su korišteni u kreiranju dvaju metodoloških alata.

STANDARD		DEFINICIJA
<i>Pristup temeljen na pravima u politikama za mlade</i>		<i>Politike za mlade trebaju se temeljiti na standardima utvrđenima međunarodnim okvirom ljudskih prava te slijediti načela jednakosti i zabrane diskriminacije</i>
<i>Politike za mlade temeljene na dokazima</i>		<i>U svim fazama razvoja politika za mlade koriste se pouzdani, relevantni, neovisni i ažurni podaci i istraživanja, kako bi politike za mlade odražavale stvarne potrebe i životne okolnosti mladih</i>
<i>Participativne politike za mlade</i>		<i>Uključuju sve relevantne dionike u svim fazama ciklusa politike, od oblikovanja i provedbe do evaluacije. Posebna se pozornost posvećuje sudjelovanju ranjivih i marginaliziranih skupina mladih</i>
<i>Višerazinske politike za mlade</i>		<i>Razvijaju se, provode i evaluiraju na koordiniran način između svih relevantnih tijela javne vlasti na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini</i>
<i>Strateške politike za mlade</i>		<i>Temelje se na dugoročnoj viziji te se sastoje od skupa mjerljivih, vremenski definiranih i resursno osiguranih ciljeva, jasno definiranih ciljnih skupina te jasne podjele odgovornosti među različitim tijelima javne vlasti za provedbu i evaluaciju</i>

Dostupnost resursa za politike za mlade		Dostatni resursi, kako financijski tako i ljudski, osigurani su organizacijama mladih, pružateljima rada s mladima te tijelima javne vlasti za razvoj, provedbu i evaluaciju kvalitetnih politika za mlade. Potporne mjere, od programa osposobljavanja do financijskih programa, dostupne su radi jačanja kapaciteta aktera i struktura u području politika za mlade
Politička predanost i odgovornost		Podrazumijevaju da donositelji odluka poduzimaju odgovarajuće mjere za provedbu politika za mlade te osiguravaju transparentnost, izvještavanje i odgovornost
Međusektorske politike za mlade		Podrazumijevaju koordinaciju između različitih ministarstava, odjela i javnih tijela nadležnih za pitanja koja utječu na mlade, koji zajednički rade na oblikovanju, provedbi i evaluaciji politika za mlade

Struktura vodiča

Vodič je strukturiran u **četiri glavna dijela**. Prvi dio je uvodni i upravo ste ga pročitali. Drugi i treći dio su metodološka objašnjenja koja su služila za operacionalizaciju dvaju metodoloških alata, odnosno teorijska polazišta. Tako drugi dio sadrži, osim teorijskog polazišta za **praćenje politika za mlade**, i pripadajući metodološki alat za praćenje (monitoring). Treći dio, također uz teorijski dio, sadrži i alat za **evaluaciju politika za mlade**. Četvrti dio su **korak-po-korak upute** kako koristiti ova dva metodološka alata. U *Prilogu 1* prikazan je *plastični primjeri upotrebe metodoloških alata za praćenje* Programa za mlade Grada Novske, izrađen samo na osnovu podataka dostupnih iz navedenog dokumenta, bez dodatnog pregleda i prikupljanja drugih izvora i dokumentacije te iz polazišta kako program još uvijek traje. Primjer služi kao orijentir, a ne stvarna analiza navedenog Programa.

DRUGI DIO – PRAĆENJE POLITIKA ZA MLADE

1. METODOLOGIJA ZA PRAĆENJE POLITIKA ZA MLADE

Metodologija za praćenje (eng. *Monitoring*) usmjerena je na analizu provedbe lokalnih/regionalnih politika za mlade, posebno zamišljena za praćenje lokalnih programa za mlade. Cilj praćenja je utvrditi provode li se planirane mjere, tko sudjeluje u njihovoj provedbi te postoje li prepreke u ostvarivanju planiranih aktivnosti. Organizacije mogu prilagoditi opseg praćenja svojim kapacitetima i dostupnim izvorima podataka. Moguće je usmjeriti se na praćenju **samo jednog** od nekoliko ponuđenih područja ili čak jedne ili nekoliko mjera iz strateškog dokumenta relevantnog za mlade.

Preporučljivo je da se praćenje provedbe analizira **nakon minimalno 9 - 12 mjeseci** provedbe lokalnog/regionalnog programa za mlade kako bi bilo svrsishodno te kako bi već postojali određeni indikatori/pokazatelji za analiziranje. Odgovorni provoditelji politika manje ili više redovito objavljuju izvještaje o provedbi politika ili prikupljanju podatke za prethodnu kalendarsku godinu. U suprotnom, postojanje određenih alata omogućuje i traženje podataka prije službenih objava izvještaja (primjerice zahtjev za pravo na pristup informacijama).

Niže je taksativno navedena operacionalizacija koja je poslužila za izradu metodološkog alata za praćenje politika za mlade, prikazanog dalje u vodiču.

Identifikacija lokalnih/regionalnih politika za praćenje

OCD u svojoj lokalnoj ili regionalnoj zajednici prvotno identificira postoji li lokalni/regionalni program za mlade. Potom identificira druge relevantne politike, programe ili strateške dokumente koji utječu na živote mladih. Provjeravaju se i bilježe:

1. razdoblje provedbe,
2. nadležna tijela,
3. provedbeni partneri,
4. predviđena financijska sredstva,
5. postavljeni indikatori.

Pri tome je preporučljivo istražiti postojanje te mogućnost praćenja politika/strateških dokumenata koji *nisu* formalno označeni kao politike „za mlade“ te i njih uključiti u analizu. Dodatni dokumenti se istražuju u skladu s kapacitetima organizacije, a cilj im je pružiti što cjelovitiju sliku utjecaja politika na mlade.

Definiranje fokusa praćenja

Prethodno je rečeno kako je preporučljivo obrazložiti koje i zašto su baš te **skupine mladih** navedene kao ciljne u određenoj lokalnoj/regionalnoj politici za mlade ili strateškom dokumentu relevantnom i za mlade. Stoga je prilikom provedbe praćenja politika (posebice prilikom prvog čitanja iste) preporučljivo

zabilježiti koje su skupine mladih obuhvaćene strateškim dokumentom. Niže su navedene neke najčešće skupine mladih, s naglaskom na mlade s manje mogućnosti radi dobivanja uvida u inkluzivnost politike:

- Mladi općenito
- Mladi u ruralnim područjima
- NEET mladi
- Učenici i studenti
- Mlade LGBTIQ+ osobe
- Mladi pripadnici nacionalnih manjina
- Mlade žene i djevojke
- Neke druge skupine mladih

Ako su određene skupine mladih izostavljene iz politike, to se bilježi kao nalaz, a ne kao propust politike. Preporučljivo je navesti kako je obrazloženo zašto su baš odabrane skupine mladih zastupljene u politici, ali i prepoznati zašto određene nisu. Ova objašnjenja su najčešće prisutna u uvodnim dijelovima strateških dokumenata i politika za mlade. Ukoliko organizacija ima saznanja zašto su neke skupine isključene, te informacije se također bilježe.

Sljedeći fokus praćenja su određeni **elementi politike**. Elementi se prate i bilježe od upoznavanja s politikom/strateškim dokumentom, ali i na osnovu informacija iz drugih izvora podataka te na osnovu povratnih informacija direktnih korisnika (npr. kroz fokus grupe ili intervju). Elementi praćenja su:

- **pristupačnost mjera**
npr. gdje se aktivnosti provode, je li u prostoru prilagođenom i osobama s invaliditetom; jesu li informacije jednako javno dostupne svima; postoje li druge financijske ili administrativne prepreke za sudjelovanje mladih?
- **uključenost i pravednost**
npr. koje su skupine mladih stvarno uključene u mjere, tko sudjeluje, a tko izostaje; postoje li razlike u pristupu među skupinama mladih?
- **participacija mladih**
npr. sudjeluju li mladi u provedbi ili odlučivanju; postoje li zapisnici sa sastanaka; postoje li radne skupine za praćenje politike, savjetodavna tijela; koji je konkretan broj uključenih mladih?
- **kvaliteta provedbe**
npr. postoji li jasan plan operacionalizacije programa za mlade (npr. postoje li radne skupine za praćenje provedbe i tko je u njih uključen; jesu li predviđeni akcijski planovi za svaku godinu provedbe; tko ih je izradio); provode li se aktivnosti prema planu, u zadanim rokovima, s predviđenim resursima; kako provedbu procjenjuju mladi i provoditelji?
- **usklađenost s potrebama mladih**
npr. odgovaraju li mjere stvarnim problemima mladih u lokalnoj/regionalnoj zajednici, temelje li se na istraživanjima, povratnim informacijama mladih ili iskustvu OCD-a?

Praćenje politike kroz standarde kvalitete

U provedbi procesa praćenja, organizacije se oslanjaju i koriste sve ili neke od gore navedenih standarda kvalitete Europskog foruma mladih. Korištenje navedenih standarda ovisi o kapacitetima i mogućnostima organizacije, ali i tome koliko je standarda prihvatljivo za pojedini lokalni/regionalni program za mlade ili drugi strateški dokument, odnosno koliko ih je moguće detektirati.

Primjeri orijentacijskih pitanja za praćenje:

Standard 1 - *Imaju li svi mladi u našoj zajednici stvarno jednaku priliku sudjelovati u planiranim aktivnostima politike za mlade? Ili su neki isključeni?*

Standard 2 - *Jesu li mladi bili konzultirani prije donošenja ove politike? Jesu li korišteni relevantni podaci ili istraživanja?*

Standard 3 - *Sudjeluju li mladi u provedbi ove politike ili samo saznaju što je već odlučeno?*

Standard 4 - *Je li ova lokalna politika povezana s onim što se za mlade radi na županijskoj, nacionalnoj ili EU razini, ili funkcionira sama za sebe?*

Standard 5 - *Je li jasno što se ovom politikom želi postići, za koga i do kada, ili je sve ostalo nejasno?*

Standard 6 - *Ima li ova politika realne financijske i ljudske resurse ili je više na papiru nego u praksi?*

Standard 7 - *Znamo li tko je odgovoran za provedbu politike i možemo li vidjeti rezultate njezine provedbe?*

Standard 8 - *Sudjeluje li više sektora (npr. obrazovni, zdravstveni, socijalna skrb, itd.) u rješavanju problema mladih ili sve „pada“ na jedan lokalni/regionalni ured ili odjel?*

Procjena učinka na mlade²

O svakoj politici za mlade moguće je razmišljati i iz “cipela” mladih. Stoga je preporučljivo da organizacije tijekom procesa provedbe praćenja pokušaju pronaći odgovore na ključna pitanja kao što su:

- Na koje skupine mladih politika/strateški dokument stvarno utječe?
- Jesu li mladi s manje mogućnosti uključeni u provedbu?
- Postoje li rodno uvjetovane razlike u pristupu ili učincima?
- Postoje li nenamjerne negativne posljedice po prava, sudjelovanje ili autonomiju mladih?

Pokazatelji za praćenje provedbe

Kako bi se provelo kvalitetno praćenje lokalnih/regionalnih politika za mlade, preporučljivo je koristiti kombinirane pokazatelje, a ne samo brojčane izlazne podatke.

Strukturni pokazatelji

- Postojanje međusektorskih koordinacijskih mehanizama
- Formalna uloga savjeta mladih/organizacija mladih u provedbi
- Izdvajanja u proračunu za mjere vezane uz mlade

Procesni pokazatelji

- Učestalost i kvaliteta participativnih mehanizama za mlade
- Razina suradnje među resorima (obrazovanje – zapošljavanje – socijalne usluge, itd.)
- Pristupačnost usluga različitim skupinama mladih

² Za razliku od formalnih procjena učinka propisa, ovaj pristup nije zamišljen kao administrativni alat, već kao participativni okvir koji omogućuje organizacijama u svakodnevnom radu s mladima da prepoznaju, artikuliraju i argumentiraju učinke lokalnih/regionalnih politika na živote mladih.

Izlazni pokazatelji

- Broj mladih uključenih u mjere (razvrstano prema dobi, spolu, pozadini)
- Vrste pružene podrške ili usluga

Participativne metode i izvori podataka

Za prikupljanje podataka tijekom praćenja preporučuje se koristiti kombinaciju metoda, poput intervjua, fokus grupa ili grupnih rasprava s mladima i drugim relevantnim dionicima. Organizacije često već raspolažu vrijednim informacijama prikupljenim kroz vlastite projekte, evaluacije aktivnosti, ankete ili savjetodavne procese s mladima. Takvi podaci također mogu i trebaju poslužiti kao važan izvor u analizi provedbe politika za mlade.

Bez obzira na odabir metode, fokus je na važnosti mladih koji nisu *samo izvor* podataka, već *supratitelji* provedbe praćenja i ne smiju biti izostavljeni iz procesa prikupljanja podataka.

Transparentnost i korištenje rezultata

Radi postizanja transparentnosti konačni se rezultati praćenja dokumentiraju u kratkim i razumljivim izvješćima s jasno naznačenim informacijama o provedbi, mogućem kašnjenju, efikasnosti programa i slično. Potom je potrebno izvješća s podacima (odnosno sumirane nalaze praćenja) podijeliti s mladima, drugim organizacijama i javnošću. No isto tako je svrha izvješća njihovo predstavljanje te zagovaranje za pozitivne promijene kroz dijalog s relevantnim institucijama i tijelima. Izvješća, koja preporučamo preformulirati u preporuke, služe i za zagovaračke inicijative te pri sudjelovanju u relevantnim procesima savjetovanja.

Institucije se pozivaju na očitovanje o utvrđenim nalazima, čime praćenje postaje alat javne odgovornosti. Uspješno praćenje i dobiveni rezultati mogu poslužiti kao osnova za prilagodbu politika.

Rezultat (metodologije) praćenja nije samo izvještaj (sumirani nalazi), već:

- argumentirana osnova za zagovaranje,
- prepoznavanje strukturnih problema provedbe,
- jačanje uloge OCD-a u lokalnim/regionalnim procesima provedbe javnih politikama,
- priprema terena za (moguću) evaluaciju (*druga razina metodologije*).

Metodološki alat za praćenje lokalne politike za mlade nalazi se u daljnjem tekstu ovog vodiča, dok su pojašnjenja i koraci kako provesti praćenje, ali i evaluaciju, navedeni u **Četvrtom dijelu**.

2. METODOLOŠKI ALAT ZA PRAĆENJE PROVEDBE POLITIKA ZA MLADE

A. OPĆE UPUTE ZA KORIŠTENJE ALATA

Ovaj alat služi OCD-ima mladih i za mlade za strukturirano, participativno praćenje provedbe lokalnih/regionalnih politika za mlade, prvenstveno lokalnih/regionalnih programa za mlade. No u slučaju izostanka programa, OCD se može fokusirati na drugi strateški dokument koji uključuje i mlade.

Metodološki alat se koristi tijekom trajanja provedbe politike (nakon isteka minimalno 9 do 12 mjeseci). On se može koristiti samostalno ili u suradnji s više OCD-a te se provodi u kombinaciji s analizom dokumenata, provedbom razgovora s korisnicima i terenskim uvidima.

*Prije ispunjavanja odgovora preporuča se pročitati **Četvrti dio** gdje su navedene korak-po-korak upute.*

B. CHECK-LISTA 1: IDENTIFIKACIJA POLITIKE ZA PRAĆENJE

1. O kakvoj politici za mlade se radi?

- ☐ Politika izravno cilja mlade ☐ Politika ne cilja mlade, ali ima utjecaj na njih

2. Naziv politike / programa za mlade:

3. Razina: ☐ lokalna ☐ regionalna ☐ nije jasno

4. Razdoblje provedbe (od – do godine): _____

5. Postoji li formalni lokalni/regionalni program za mlade? ☐ Da ☐ Ne

6. Ako ne, koja druga politika/strateški dokument se prati? (moguće odabrati više ili jedan strateški dokument za analizu)

☐ zapošljavanje	☐ participacija / civilno društvo
☐ obrazovanje	☐ stipendiranje
☐ stanovanje / prostorno planiranje	☐ javni prijevoz
☐ socijalna skrb	☐ nešto drugo:
☐ zdravlje	

7. Nadležna tijela za provedbu politike/strateškog dokumenta:

8. Provedbeni partneri: (navesti sve)

9. Predviđena financijska sredstva (ako je dostupno):

Ukupno za provedbu politike/strateškog dokumenta: _____

- Za prvu godinu provedbe (ako je dostupno): _____
- Za drugu godinu provedbe (ako je dostupno): _____
- Za treću godinu provedbe (ako je dostupno): _____
- Za četvrtu godinu provedbe (ako je dostupno): _____

C. CHECK-LISTA 2: DEFINIRANJE FOKUSA PRAĆENJA

1. Skupine mladih u fokusu praćenja (moguće odabrati više odgovora)

☐ mladi općenito	☐ mladi LGBTIQ+
☐ mladi u ruralnim područjima	☐ mladi pripadnici nacionalnih manjina
☐ NEET mladi	☐ mlade žene i djevojke
☐ učenici_ce	☐ neke druge skupine, navedite koje: _____
☐ studenti_ce	

2. Koje su skupine izostavljene iz programa/strateškog dokumenta?

3. Postoji li objašnjenje za izostavljanje?

4. Jesu li definirani izazovi i potrebe mladih utemeljeni na istraživanjima, podacima i različitim izvorima prilikom definiranja politike za mlade?

- ☐ da, vrlo iscrpno i detaljno za mnoge skupine mladih na lokalnoj/regionalnoj razini
- ☐ da, ali općenito za sveukupnu populaciju mladih na lokalnoj/regionalnoj razini
- ☐ djelomično i neiscrpno, odnosno nije utemeljeno na istraživanjima, povratnim informacijama mladih ili drugih relevantnih aktera za mlade
- ☐ ne, nisu definirani
- ☐ ne znam, ne mogu odrediti

D. CHECK-LISTA 3: PRAĆENJE PROVEDBE KROZ STANDARDE KVALITETE

STANDARD 1 – Pristup temeljen na pravima (jednakost i nediskriminacija)

Pitanje 1.1 Poštuju li se u provedbi lokalne/regionalne politike za mlade načela jednakosti i zabrane diskriminacije u pristupu mjerama i aktivnostima za različite skupine mladih?

☐ U potpunosti	☐ Ne
☐ Djelomično	☐ Nije moguće procijeniti (nedostatak informacija)

Komentar / primjer:

Pitanje 1.2 Postoje li tijekom provedbe politike/strateškog dokumenta razlike u pristupu, tretmanu ili dostupnosti mjera za određene skupine mladih?

☐ Ne, sve skupine imaju jednak pristup	☐ Da i razlike se aktivno adresiraju
☐ Da, uočene su razlike	☐ Nije moguće procijeniti

Ako da, koje skupine mladih?

STANDARD 2 – Politike za mlade temeljene na dokazima

Pitanje 2.1 Je li vidljivo u uvodnom definiranju i pojašnjenju problematike dokumenta koji se analizira oslanjanje na aktualne i lokalno/regionalno relevantne podatke o mladima?

☐ Da, u potpunosti	☐ Ne, nije navedeno
☐ Da, djelomično	☐ Nije moguće procijeniti

Izvor podataka (ako je poznato):

Pitanje 2.2 Je li vidljivo (i mogu li se pronaći izvori) da se tijekom provedbe nositelji mjera konzultiraju s mladima i da se njihove povratne informacije/podaci koriste za prilagodbu mjera iz programa/dokumenta?

☐ Da, sustavno	☐ Ne
☐ Da, ali <i>ad hoc</i>	☐ Nije moguće procijeniti

Primjer prilagodbe (ako postoji):

STANDARD 3 – Participacija mladih

Pitanje 3.1 Koliki je utjecaj mladih na odluke o provedbi programa za mlade ili drugog strateškog dokumenta?

☐ Mladi imaju stvaran utjecaj na odluke na lokalnoj razini i njihov glas je uvažen
☐ Mladi imaju samo savjetodavnu/konzultantsku ulogu bez učinka

- ☐ Mladi nemaju nikakvu savjetodavnu ulogu niti utjecaj na odluke
- ☐ Mladi mladi su isključivo korisnici mjera
- ☐ Nije moguće procijeniti

Napomena, komentar: _____

Pitanje 3.2 Postoje li dostupni mehanizmi za kontinuirano sudjelovanje mladih u provedbi politike kao što su (lokalni/županijski) savjet mladih ili neko drugo formalno tijelo? Navedite koje:

Pitanje 3.3 Postoje li pak neki drugi mehanizmi koji NISU institucionalizirani/nisu formalno tijelo? Je li moguće utvrditi njihovo postojanje ili uključenost? Opišite:

STANDARD 4 – Višerazinske politike za mlade

Pitanje 4.1 Postoji li usklađenost lokalne/regionalne politike s nacionalnim ili EU okvirima za mlade?

☐ Da, vrlo jasno	☐ Ne, nije jasno
☐ Djelomično	☐ Ne znam, ne mogu procijeniti

Primjer usklađenosti/koordinacije:

STANDARD 5 – Strateške politike za mlade

Pitanje 5.1 Provede li se program/mjere iz strateškog dokumenta u skladu s definiranim ciljevima, ciljanim skupinama i vremenskim okvirom kako je napisano u istome?

☐ Da, u potpunosti	☐ Ne
☐ Da, ali djelomično	☐ Nije moguće procijeniti

Ako je primjenjivo, opišite gdje dolazi do odstupanja?

STANDARD 6 – Dostupnost resursa

Pitanje 6.1 Jesu li osigurana dostatna proračunska sredstva za provedbu planiranih mjera? Primjerice, je li vidljivo povećanje u odnosu na prethodne godine, postotak sredstava je recipročan drugim lokalnim/regionalnim programima, i slično.

- ☐ Da, dostatno su osigurana i povećavaju se iz godine u godinu
- ☐ Da, dostatno su osigurana
- ☐ Djelomično su osigurana

- ☐ Podcijenjena su u odnosu na druge lokalne politike
- ☐ Proračunska sredstva su zanemariva i nedostatna
- ☐ Nije moguće procijeniti

Pitanje 6.2 Postoje li jasno definirane osobe/tijela unutar lokalne/regionalne vlasti zadužene za provedbu lokalnog programa za mlade/strateškog dokumenta?

- ☐ Da, vrlo jasno
- ☐ Ne, nisu definirane
- ☐ Djelomično - promjenjivo i ovisno o situacijama
- ☐ Nije moguće procijeniti

Pitanje 6.3 Jesu li OCD-i i/ili radnici_ce s mladima aktivni partneri u provedbi programa za mlade/relevantnog područja iz strateškog dokumenta?

- ☐ Da, aktivni su partneri
- ☐ Ne, uopće nisu
- ☐ Da, ali su povremeni i parcijalni partneri
- ☐ Nije moguće procijeniti

STANDARD 7 – Politička predanost i odgovornost

Pitanje 7.1 Postoje li javno dostupni mehanizmi izvještavanja o provedbi programa za mlade/strateškog dokumenta?

- ☐ Da, redoviti i javni putem službenih kanala lokalne/regionalne vlasti
- ☐ Da, ali povremeni ili ograničeni
- ☐ Ne, ne postoje mehanizmi
- ☐ Nije moguće procijeniti

Pitanje 7.2 Imaju li mladi i OCD-i mogućnosti i mehanizme za postavljanja pitanja i dobivanja odgovora od institucija lokalne/regionalne vlasti vezano uz provedbu programa za mlade/strateškog dokumenta?

- ☐ Da, mogućnosti i mehanizmi su jasno i formalno definirani
- ☐ Djelomično, mogućnosti postoje, ali mehanizmi nisu formalno definirani
- ☐ Da, ali ovise o osobnim poznavanjima i neformalnim kanalima komunikacije
- ☐ Ne, uopće ne postoje niti mogućnosti niti mehanizmi za komunikaciju i suradnju
- ☐ Nije moguće procijeniti

STANDARD 8 – Međusektorske politike za mlade

Pitanje 8.1 Jesu li u provedbu programa za mlade/strateškog dokumenta uključeni različiti sektori relevantni za mlade?

- ☐ Da, više sektora (iz obrazovanja, zapošljavanja, zdravstva, stanovanja, itd.)
- ☐ Djelomično (1 do 2 sektora)
- ☐ Ne, sveukupna provedba ovisi o lokalnoj/regionalnoj vlasti
- ☐ Nije moguće procijeniti

Koji sektori su uključeni, ili za koje sektore smatrate da nedostaju:

E. CHECK-LISTA 4 - PROCJENA UČINKA NA MLADE

1. Na koje skupine mladih program za mlade/strateški dokument stvarno utječe?

2. Jesu li mladi s manje mogućnosti uključeni u provedbu?

3. Postoje li rodne razlike u pristupu ili učincima?

F. VODIČI ZA PRIKUPLJANJE KVALITATIVNIH PODATAKA

Radi cjelovitog pristupa i uvida u provedbu lokalnog ili pak regionalnog programa za mlade (ili drugog relevantnog strateškog dokumenta), ključno je uključiti i donositelje odluka, provoditelje/nositelje mjera, ali i direktne korisnike programa, odnosno same mlade. Sljedeći korak u analizi uključuje prikupljanje kvalitativnih podataka koje je potom potrebno uobličiti u skupni izvještaj (sumiranje odgovora i kreiranje sažetaka) za svaku skupinu. Preporučljivo je da OCD-i pozovu i organiziraju fokus grupe ili provedu intervju kako bi ostvarila participativan pristup svih sudionika.

Prije same provedbe intervjua/fokus grupa važno je komunicirati anonimnost, zaštitu podataka te dobiti privolu osobe za sudjelovanje. Predlažemo pisanu izjavu s potpisom osobe koja može sadržavati sljedeći tekst:

Sudjelovanje u intervjuu/fokus grupi je dobrovoljno. Anonimnost i povjerljivost podataka osiguravaju se u svim fazama, a podaci se koriste isključivo u svrhu praćenja i evaluacije politike za mlade, uz poštivanje propisa o zaštiti osobnih podataka.

1) Kratki intervjui/fokus grupe s mladima: prijedlog pitanja

- Jesi li upoznat_a s nekim aktivnostima ili mjerama koje grad (županija) provodi za mlade? Ako da, s kojima? (voditelj_ica može po potrebi spomenuti program za mlade ili neke aktivnosti planirane prema programu?)
- Jesi li imao_la priliku sudjelovati u nekoj od aktivnosti ili mjera namijenjenih mladima u tvojoj zajednici? Kako je to iskustvo izgledalo?
- Imaš li osjećaj da mladi u tvojoj zajednici imaju priliku reći svoje mišljenje i da ih donositelji odluka čuju? Zašto misliš da je tako?

- Što prema tvom mišljenju u tvojoj zajednici dobro funkcionira za mlade, a što bi trebalo poboljšati?
- Ako bi mogao_la predložiti jednu promjenu koju bi grad (županija) trebao napraviti za mlade u tvojoj zajednici, što bi to bilo?

2) Kratki intervjui/fokus grupe s donositeljima odluka: prijedlog pitanja

- Kako se u praksi provodi lokalni/regionalni program za mlade (ili određene aktivnosti iz analiziranog strateškog dokumenta – navesti kojeg) u vašoj zajednici?
Koje su glavne aktivnosti ili mjere koje se trenutno provode?
- Na koji način su mladi uključeni u provedbu programa za mlade/mjera iz strateškog dokumenta? Sudjeluju li u savjetovanju, planiranju ili provedbi aktivnosti?
- Koji su, prema vašem iskustvu, najveći izazovi u provedbi programa za mlade/mjera iz strateškog dokumenta? (npr. resursi, kapaciteti, suradnja među institucijama, interes mladih i sl.)
- Kako se prati provedba programa za mlade/mjera strateškog dokumenta i na koji se način o tome izvještava javnost?
- Gdje vidite prostor za poboljšanje provedbe?

3) Kratki intervjui s OCD-ima / radnicima_cama s mladima: prijedlog pitanja

- Kako procjenjujete provedbu lokalnog/regionalnog programa za mlade u vašoj zajednici (ili određene aktivnosti iz analiziranog strateškog dokumenta – navesti kojeg)?
Što prema vašem iskustvu funkcionira dobro, a što ne)
- Jesu li i na koji način organizacije civilnog društva uključene u provedbu programa za mlade/mjera strateškog dokumenta? (npr. kao partneri u provedbi, kroz konzultacije, sudjelovanje u radnim skupinama ili na neki drugi način)
- Koje skupine mladih su, prema vašem iskustvu, najmanje obuhvaćene postojećim mjerama i aktivnostima?
- Što bi, prema vašem mišljenju, bila najvažnija promjena koja bi poboljšala provedbu programa za mlade/mjera iz strateškog dokumenta u vašoj zajednici?

G. ZAKLJUČNO:

1. Tri glavna problema uočena u programu za mlade/strateškom dokumentu:

2. Tri pozitivna elementa programa/strateškog dokumenta:

3. Tri prijedloga rješenja na uočene probleme/izazove:

TREĆI DIO – EVALUACIJA POLITIKA ZA MLADE

1. METODOLOGIJA EVALUACIJE POLITIKA ZA MLADE

Svrha i uloga evaluacije u participativnoj metodologiji

Evaluacija javnih politika često je dugotrajan, opsežan i vrlo zahtjevan posao. Prijedlog kreirane metodologije za evaluaciju polazi od jednostavnijeg pristupa i praktičnosti, te da je u skladu s mogućnostima realne provedbe u ne predugačkom vremenu. Alat se nalazi dalje u tekstu ovog poglavlja.

Evaluacija se fokusira na:

- relevantnost politika za mlade
- učinkovitost mjera i aktivnosti
- stvarne i percipirane učinke na mlade
- održivost postignutih promjena

Cilj evaluacije nije samo procijeniti „uspješnost“ određenog lokalnog/regionalnog programa ili drugog analiziranog strateškog dokumenta, već razumjeti *što se promijenilo nakon njegove provedbe, za koga su nastale promjene, na koji način i pod kojim uvjetima.*

Evaluacija je zamišljena kao refleksivan i kritički proces, u kojem organizacije imaju aktivnu ulogu kao evaluatorice, tumačiteljice rezultata te za formuliranje **preporuka**. Njihova stručnost je ključna za procjenu stvarnog učinka, a ne samo formalnog uspjeha politike za mlade jer uloga uključuje integraciju i interpretaciju podataka i iz perspektive mladih. Važno je naglasiti kako svrha evaluacije nije „kritiziranje“ već prikupljanje podataka, analiziranje i izrade preporuka kao alata za zagovaranje poboljšanja javnih politika.

Vrijeme i kontekst provedbe evaluacije

Preporučljivo je pomoću metodološkog alata provesti evaluaciju **nakon završetka** provedbe lokalnog/regionalnog programa za mlade ili drugog relevantnog strateškog dokumenta za mlade (odnosno ključnog područja i mjera koje se odnose na mlade i utječu na njihove živote).

Preporučuje se da evaluacija:

- koristi kvantitativne nalaze i podatke
- uključuje dodatne kvalitativne podatke i participativne metode prikupljanja podataka,
- bude prilagođena lokalnom/regionalnom kontekstu i kapacitetima organizacije koja su provodi,
- te da evaluaciju NE provodi osoba koja je sudjelovala u izradi analizirane politike ili programa.

Temeljna načela evaluacije lokalnih/regionalnih politika za mlade

Evaluacija se temelji na sljedećim načelima:

- **Pristup temeljen na pravima** - mladi se evaluacijom ne promatraju kao *pasivni* korisnici mjera, već kao *nositelji prava* čiji se položaj, mogućnosti i prepreke analiziraju u odnosu na javne politike.
- **Participativnost** - mladi, organizacije mladih i organizacije koje rade s i za mlade aktivno sudjeluju u evaluaciji, od definiranja evaluacijskih pitanja do tumačenja nalaza.
- **Rodna ravnopravnost i uključenost** - evaluacija sustavno propituje razlike u učincima politika s obzirom na spol, rodni identitet, socioekonomski status, etničku pripadnost, invaliditet i druge identitetske i strukturne čimbenike.
- **Utemeljenost na dokazima i iskustvima** - evaluacija kombinira podatke iz službenih izvora s iskustvima i percepcijama mladih kao legitimnim izvorom znanja.
- **Odgovornost i javni interes** - evaluacija služi jačanju odgovornosti institucija i osiguravanju transparentnosti u korištenju javnih resursa namijenjenih mladima.

Fokus evaluacije

U fokusu evaluacije nije samo osnovni dokument koji će se analizirati (npr. lokalni/regionalni program za mlade kao primarni fokus), već su to i **ostali relevantni dokumenti** (*ako postoje*):

- akcijski plan (ili jednogodišnji planovi) za provedbu programa/strateškog dokumenta,
- proračun(i) i izvještaji o provedbi,
- druge lokalne/regionalne politike i dokumenti koji izravno ili neizravno utječu na mlade, osobito u područjima zapošljavanja, obrazovanja, zdravlja, socijalne uključenosti, stipendiranja, stanovanja, participacije i civilnog društva,
- te za njih vezani akcijski planovi/plan za provedbu politike (*ako postoje*).

Evaluacijski kriteriji i pitanja

Kako je prethodni metodološki alat osmišljen oko osam standarda Europskog foruma mladih, tako se alat za evaluaciju fokusirao na traženje odgovora na nekoliko evaluacijskih kriterija.

Relevantnost politike za mlade - relevantnost se odnosi na pitanje u kojoj mjeri lokalna/regionalna politika za mlade odgovara stvarnim potrebama, prioritetima i izazovima mladih u određenoj lokalnoj/regionalnoj zajednici. Ključna evaluacijska pitanja:

- Odgovara li politika identificiranim potrebama i problemima mladih?
- U kojoj mjeri su prioriteti mladih prepoznati u dizajnu i provedbi politike?
- Postoje li skupine mladih čije potrebe nisu adekvatno adresirane?

Relevantnost se evaluira kombinacijom iskustava mladih, uvida OCD-a i usporedbe ciljeva politike s lokalnim/regionalnim kontekstom.

Učinkovitost provedbe - učinkovitost se odnosi na odnos između planiranih ciljeva i ostvarenih rezultata politike. Ključna evaluacijska pitanja:

- U kojoj su mjeri planirani ciljevi politike ostvareni?
- Koje su mjere ili aktivnosti bile najučinkovitije, a koje nisu?

- Koji su faktori (institucionalni, financijski, organizacijski) utjecali na razinu učinkovitosti?

Evaluacija učinkovitosti ne traži jednostavne odgovore, već razumijevanje uzroka i prepreka u provedbi.

Stvarni učinci politike na mlade - stvarni učinci odnose se na promjene koje su mladi doživjeli kao rezultat provedbe politike, bez obzira na to jesu li te promjene bile planirane. Ključna evaluacijska pitanja:

- Je li politika dovela do poboljšanja kvalitete života mladih?
- Koje su promjene mladi osobno prepoznali kao važne?
- Postoje li nenamjerni negativni ili nejednaki učinci politike?

Poseban naglasak stavlja se na razlike u učincima među različitim skupinama mladih, rodno uvjetovane učinke te iskustva mladih s manje mogućnosti.

Održivost učinaka - održivost se odnosi na mogućnost da se pozitivni učinci politike zadrže i nakon završetka formalne provedbe. Ključna evaluacijska pitanja:

- Postoje li mehanizmi koji omogućuju nastavak pozitivnih promjena?
- Jesu li kapaciteti institucija i OCD-a dovoljno razvijeni za dugoročni učinak?
- Koje su izmjene potrebne kako bi politika imala dugoročnu perspektivu?

Metode evaluacije

Metode koje se mogu koristiti u procesu evaluacije su različite, a njihov odabir i korištenje treba biti u skladu s kapacitetima i resursima OCD-a. Kvalitetna evaluacija obično uključuje kombinaciju različitih kvantitativnih i kvalitativnih metoda, kao i različite izvore podataka i istraživačka pitanja. Međutim, za potrebe ovog metodološkog alata se evaluaciji pristupa na jednostavniji način te se predlaže korištenje manjeg broja metoda.

Evaluacija koristi kombinaciju metoda, uključujući:

- kvantitativnu razinu: analiza postojećih izvješća i dokumenata, odnosno administrativnih podataka, lokalne/regionalne statistike i analizu proračuna,
- kvalitativnu razinu: intervjui i/ili fokus grupe s ciljanim skupinama mladih, donositeljima odluka drugim nositeljima mjera te s OCD-ima i radnicima_cama s mladima.

Korištenje rezultata evaluacije

Kao i kod praćenja lokalnih/regionalnih politika za mlade, rezultati evaluacije se trebaju koristiti kao alat promjerne, odnosno rezultati trebaju služiti za: izradu preporuka za izmjene i unaprjeđenje politika, zagovaranje prema lokalnim, regionalnim i nacionalnim donositeljima odluka, informiranje javnosti i mladih te strateško planiranje daljnjih aktivnosti OCD-a.

2. METODOLOŠKI ALAT ZA EVALUACIJU POLITIKA ZA MLADE

A. OPĆE UPUTE ZA KORIŠTENJE ALATA

Ovaj metodološki alat namijenjen je OCD-ima mladih i za mlade za provedbu evaluaciju lokalnih ili regionalnih politika za mlade (prvenstveno lokalnih/regionalnih programa za mlade) po završetku provedbene programa. No, u slučaju izostanka programa, OCD se može fokusirati na drugi strateški dokument koji uključuje i mlade.

Metodološki alat za evaluaciju može se koristiti u kombinaciji s alatom za praćenje te kao nadogradnja nalaza dobivenih kroz praćenje. *Ovo je mogućnost no, ne i obaveza!*

Nadalje, alat se koristi u suradnji s mladima, OCD-ima, radnicima_cama s mladima i donositeljima odluka te kao temelj za izradu preporuka i zagovaranje promjena

Evaluacija se ne koristi za rangiranje ili „ocjenjivanje“ politika, već za razumijevanje stvarnih učinaka, prepreka i potencijala za unapređenje lokalnih politika za mlade.

Prije ispunjavanja odgovora preporuča se pročitati **Četvrti dio** gdje su navedeni korak-po-korak upute.

B. CHECK-LISTA 1: OSNOVNE INFORMACIJE O EVALUACIJI

1. Naziv organizacije koja provodi evaluaciju: _____

2. Program za mlade /strateški dokument koji se evaluira: _____

3. Razina programa za mlade/strateškog dokumenta: ☐ lokalna ☐ regionalna

4. Razdoblje provedbe programa/strateškog dokumenta (godine): od _____ do _____

5. Razdoblje u kojem se provodi evaluacija (od mjeseca do mjeseca, trajanje procesa evaluacije): _____

6. Izvori podataka korišteni u evaluaciji (moguće označiti više):

☐ rezultati praćenja (monitoringa)

☐ službena izvješća i dokumenti

☐ proračunski podaci

☐ intervjui s mladima

☐ fokus grupe

☐ intervjui s donositeljima odluka

☐ intervjui s OCD-ima / radnicima_cama s mladima

☐ ostalo: _____

C. CHECK-LISTA 2: SKUPINE MLADIH OBUHVAĆENE EVALUACIJOM

1. Koje su skupine mladih bile obuhvaćene programom za mlade/strateškim dokumentom?

☐ mladi općenito	☐ mladi LGBTIQ+
☐ mladi u ruralnim područjima	☐ mladi pripadnici nacionalnih manjina
☐ NEET mladi	☐ mlade žene i djevojke
☐ učenici_ce	☐ neke druge skupine, navedite koje: _____
☐ studenti_ce	

2. Koje skupine mladih nisu bile obuhvaćene programom za mlade /strateškim dokumentom i zašto? _____

D. CHECK-LISTA 3: EVALUACIJA PREMA KLJUČNIM KRITERIJIMA

RELEVANTNOST

1. Nakon obrade kvantitativnih i/ili kvalitativnih podataka iz različitih izvora, procjenjuje se sljedeće:

- ☐ Program/strateški dokument odgovara stvarnim potrebama mladih u lokalnoj/regionalnoj zajednici
- ☐ Program/strateški dokument djelomično odgovara potrebama mladih
- ☐ Program/strateški dokument ne odgovara stvarnim potrebama mladih
- ☐ Prioriteti mladih su jasno prepoznati u programu/strateškom dokumentu
- ☐ Prioriteti mladih su prepoznati, ali nedovoljno adresirani
- ☐ Prioriteti mladih nisu prepoznati
- ☐ Ne znam, ne mogu procijeniti

2. Koje potrebe ili skupine mladih nisu bile adekvatno obuhvaćene?

UČINKOVITOST

3. Nakon obrade kvantitativnih i/ili kvalitativnih podataka iz različitih izvora, procjenjuje se sljedeće:

- ☐ Planirani ciljevi programa/strateškog dokumenta su ostvareni
- ☐ Ciljevi su djelomično ostvareni
- ☐ Ciljevi nisu ostvareni
- ☐ Nije moguće procijeniti

4. Što je, prema procjeni OCD-a i mladih, funkcioniralo dobro?

5. Što nije funkcioniralo i zašto?

STVARNI UČINCI NA MLADE

7. Nakon obrade kvantitativnih i/ili kvalitativnih podataka iz različitih izvora, procjenjuje se sljedeće:

- ☐ Program/strateški dokument doveo je do vidljivog poboljšanja kvalitete života mladih
- ☐ Mladi prepoznaju konkretne pozitivne promjene
- ☐ Promjene su prepoznate samo kod pojedinih skupina
- ☐ Učinci na mlade su ograničeni ili kratkoročni
- ☐ Mladi ne prepoznaju promjene
- ☐ Učinci na mlade nisu vidljivi
- ☐ Ne postoje uočeni negativni učinci
- ☐ Postoje nenamjerni negativni ili nejednaki učinci
- ☐ Ne znam, ne mogu procijeniti
- ☐ Nešto drugo, navedite što: _____

8. Opis stvarnih učinaka (iz perspektive mladih):

ODRŽIVOST

9. Nakon obrade kvantitativnih i/ili kvalitativnih podataka iz različitih izvora, potrebno je procijeniti sljedeće:

- ☐ Postoje institucionalni mehanizmi za nastavak pozitivnih promjena
- ☐ Učinci programa/strateškog dokumenta imaju potencijal dugoročnog trajanja
- ☐ Održivost ovisi o dodatnim izmjenama ili resursima
- ☐ Kapaciteti institucija i OCD-a su djelomično razvijeni
- ☐ Program/strateški dokument nema dugoročnu perspektivu
- ☐ Ne postoje uvjeti za održivost

10. Koje bi izmjene bile potrebne za dugoročni učinak programa za mlade/strateškog dokumenta?

E. CHECK-LISTA 4: RODNA RAVNORAVNOST I UKLJUČENOST

1. Nakon obrade kvantitativnih i/ili kvalitativnih podataka iz različitih izvora, potrebno je procijeniti sljedeće:

- ☐ Postoje razlike u učincima programa/strateškog dokumenta s obzirom na spol i rod
- ☐ Program/strateški dokument imao je jednak učinak na različite skupine mladih
- ☐ Nisu analizirane rodne i druge strukturne razlike
- ☐ Mladi s manje mogućnosti imali su koristi od programa/strateškog dokumenta
- ☐ Mladi s manje mogućnosti bili su nedovoljno obuhvaćeni
- ☐ Program/strateški dokument dodatno je produbio postojeće nejednakosti
- ☐ Ne znam, ne mogu procijeniti

2. Primjeri i objašnjenja:

F. VODIČI ZA PRIKUPLJANJE KVALITATIVNIH PODATAKA (EVALUACIJSKA RAZINA)

S ciljem izrade kvalitetne evaluacije programa za mlade ili analiziranog strateškog dokumenta, i u ovom procesu je ključno uključiti i donositelje odluka, proveditelje/nositelje mjera, ali i direktne korisnike politike, tj. same mlade. Sljedeći korak u provedbi evaluacije uključuje prikupljanje kvalitativnih podataka koje je potom potrebno uobličiti u skupni izvještaj (sumiranje odgovora i kreiranje sažetaka) za svaku skupinu. Preporuka je da OCD pozove i organizira fokus grupe ili provede intervjue kako bi se ostvario participativan pristup svih sudionika.

Prije same provedbe intervjua/fokus grupa važno je komunicirati anonimnost, zaštitu podataka te dobiti privolu osoba za sudjelovanje. Predlažemo pisanu izjavu s potpisom osobe koja može sadržavati sljedeći tekst:

Sudjelovanje intervjua/fokus grupi je dobrovoljno. Anonimnost i povjerljivost podataka osiguravaju se u svim fazama, a podaci se koriste isključivo u svrhu praćenja i evaluacije politike za mlade, uz poštivanje propisa o zaštiti osobnih podataka.

1) Fokus grupe / intervjui s mladima – evaluacijska pitanja

- Što se, prema tvom iskustvu, promijenilo za mlade u tvojoj zajednici kao rezultat provedenog programa za mlade? (ukratko predstaviti program za mlade / mjere iz strateškog dokumenta sudionicima_cama)
- Koje aktivnosti ili mjere iz ovog programa/strateškog dokumenta smatraš najkorisnijima za mlade? Postoje li neke koje nisu imale očekivani učinak?
- Imaš li osjećaj da su potrebe mladih danas, u odnosu na ranije bolje prepoznate u tvojoj lokalnoj/regionalnoj zajednici?
- Smatraš li da lokalne/regionalne vlasti danas bolje odgovaraju na potrebe mladih nego prije? Možeš li navesti neki primjer?
- Što bi, po tvom mišljenju, trebalo promijeniti ili unaprijediti u sljedećem programu za mlade u tvojoj zajednici? (ili nekom strateškom dokumentu koji izravno utječe na mlade)

2) Intervjui s donositeljima odluka – evaluacijska pitanja

- U kojoj mjeri smatrate da su ostvareni ciljevi lokalnog/regionalnog programa za mlade? (ili strateškog dokumenta koji izravno utječe na mlade)
- Koje mjere ili aktivnosti iz programa/strateškog dokumenta smatrate najuspješnijima u praksi?
- Koji su najveći izazovi ili ograničenja s kojima ste se susreli u provedbi programa/strateškog dokumenta?
- Na koji način se tijekom provedbe pratila realizacija mjera i aktivnosti iz programa/strateškog dokumenta? (npr. kroz izvještaje, sastanke, praćenje pokazatelja i sl.)
- Na koji način planirate koristiti iskustva iz provedbe ovog programa za mlade/strateškog dokumenta u budućem planiranju novih programa ili mjera za mlade?

3) Intervjui s OCD-ima / radnicima_cama s mladima

- Kako procjenjujete stvarne učinke ovog programa za mlade/strateškog dokumenta u vašoj lokalnoj ili regionalnoj zajednici?
- Koje skupine mladih su, prema vašem iskustvu, imale najviše koristi od provedenog programa za mlade/mjera iz strateškog dokumenta, a koje skupine najmanje?

- Jeste li vi ili druge organizacije civilnog društva bili uključeni u provedbu ili praćenje ovog programa/strateškog dokumenta? Ako da, na koji način?
- Koje strukturne prepreke ili izazove ste uočili u provedbi programa/strateškog dokumenta?
- Što bi, prema vašem mišljenju, trebalo promijeniti ili unaprijediti u sljedećem ciklusu planiranja i provedbe programa za mlade/strateškog dokumenta?

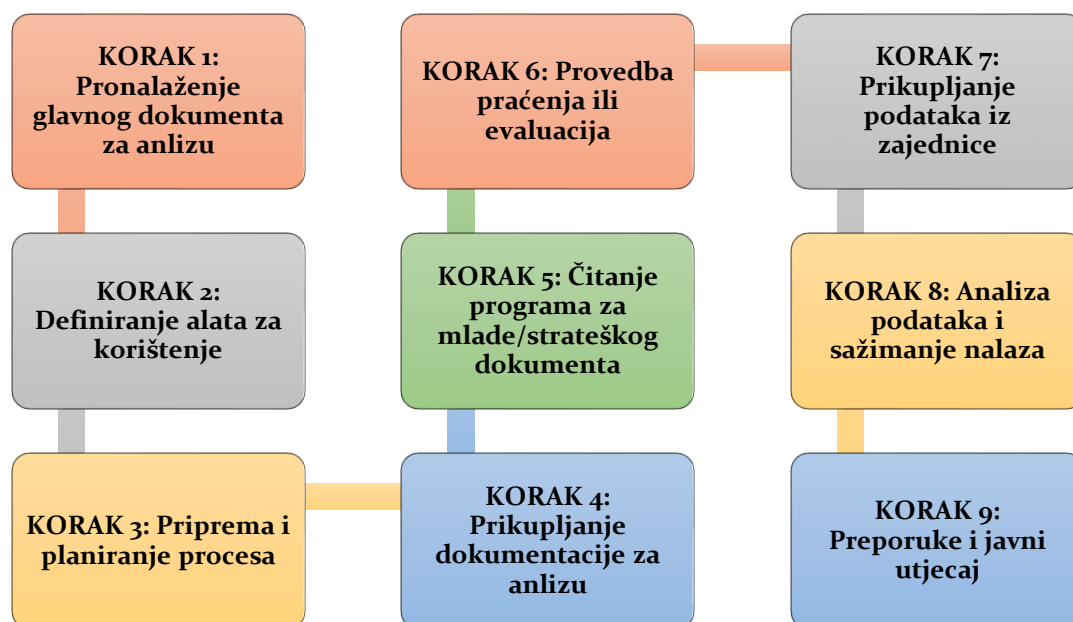
G. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

1. Ključni nalazi evaluacije (sažetak) programa za mlade/evaluiranog područja ili mjera strateškog dokumenta:

2. Tri glavne preporuke za unaprjeđenje programa za mlade/evaluiranog područja ili mjera strateškog dokumenta:

ČETVRTI DIO – PRAKTIČNE UPUTE „KORAK PO KORAK“

Sljedeći dio teksta prikazuje **kako korak po korak provesti i koristiti participativnu metodologiju**, odnosno jedan mogući način korištenja metodologije te jednog ili oba njegova alata. Organizacije mogu prilagoditi redoslijed i opseg koraka svojim kapacitetima i potrebama. No prije samog početka ulaska u proces, važno je za istaknuti *što radimo i zašto?*

Ova metodologija i njegova dva metodološka alata (neovisno o tome kojim ćete se od njih služiti) **NIJE** znanstveno istraživanje, inspekcija rada vaše lokalne zajednice/grada ili županije. Isto tako **NIJE** traženje grešaka radi kritika.

Metodologija i njezini alati su korak po korak upute za prikupljanje dokaza i formuliranja daljnjih preporuka i smjernica te pruža osnovu za uspostavljanje dijaloga s donositeljima odluka. Ona treba poslužiti za daljnje zagovaranje s ciljem poboljšanja politika za mlade (npr. lokalnog/regionalnog programa za mlade, relevantnog strateškog dokumenta koji se odnosi *i na mlade*). Upravo će vaš rada na praćenju ili evaluaciji pomoći poboljšanju lokalnih/regionalnih politika za mlade.

Koliko traje proces i kako ga planirati?

Trajanje procesa praćenja ili evaluacije može se razlikovati ovisno o dostupnim podacima, veličini lokalne/regionalne zajednice i kapacitetima organizacije koja provodi analizu. U nekim slučajevima proces može trajati svega **nekoliko tjedana**, dok u drugim može potrajati **par mjeseci**. Važno je naglasiti da se metodologija može koristiti fleksibilno. Organizacije mogu provesti cijeli proces u punom opsegu ili koristiti samo pojedine dijelove metodoloških alata, ovisno o vremenu i resursima kojima raspolažu.

Kao što je prethodno istaknuto, ukupno trajanje procesa (ili praćenja ili evaluacije) može varirati. Najviše vremena može oduzeti dogovaranje održavanja fokus grupa i/ili intervjua te čekanje dostave službenih podataka od grada/županije (preporučljivo je iste zatražiti putem zahtjeva za pristup informacijama prema Zakonu o pravu na pristup informacijama). Trajanje procesa najduže može otegnuti period čekanja dostave službenih podataka, što može trajati minimalno 15 dana.

Pregled vremenskog okvira

Korak	Aktivnosti	Procijenjeno vrijeme
Korak 1	Pronalaženje lokalnog/regionalnog programa za mlade (ili relevantnog strateškog dokumenta)	1 dan
Korak 2	Definiranje metodološkog alata (praćenje ili evaluacija)	Jedan do dva sata
Korak 3	Priprema i planiranje procesa (definiranje tima, organizacija radnog prostora, plan rada)	1 dan
Korak 4	Prikupljanje dokumentacije za analizu (program, proračun, odluke, izvješća)	2 do 3 dana <i>ili 15 dana minimalno</i>
Korak 5	Čitanje i početna analiza programa za mlade/strateškog dokumenta	1 do 2 dana
Korak 6	Provedba praćenja ili evaluacije pomoću metodoloških alata	5 do 10 dana
Korak 7	Prikupljanje podataka iz zajednice (intervjui ili fokus grupe s mladima, OCD-ima i donositeljima odluka)	7 do 10 dana
Korak 8	Analiza prikupljenih podataka i sažimanje nalaza	2 do 3 dana
Korak 9	Formuliranje preporuka i korištenje nalaza za javni utjecaj	1 do 2 dana

KORAK 1: Pronalaženje lokalnog/regionalnog programa za mlade (ili drugog relevantnog strateškog dokumenta)

Vaš prvi korak je pronaći glavni dokument vaše analize, tj. fokus vašeg rada. **Gdje pronaći** lokalni ili regionalni program za mlade, odnosno drugi relevantan strateški dokument koji se odnosi i tiče se života mladih? Početne točke pretrage su:

1. službena stranice grada/županije - tražilica
2. službena stranica - važni dokumenti, službeni glasnik ili dio s odlukama gradskog vijeća/županijske skupštine
3. internetska tražilica - upisati sa znakovima navodnika „program za mlade + ime grada“ (npr. Program za mlade Grada Zagreba)

Ako se dokument ne može pronaći, uputite službeni email gradu (službeniku_ci za informiranje) te pošaljite podsjetnik ili direktno nazovite za par dana (dva do tri dana).

Što ako lokalni/regionalni program za mlade **NE postoji**? Taj podatak je vrlo važan nalaz sam po sebi te ovaj podatak zabilježite. Stoga nadalje potražite jednu lokalnu ili pak regionalnu politiku, odnosno strateški dokument koje **utječu na mlade i njihove živote** (iz područja zapošljavanja, stanovanja, obrazovanja, participacije, zdravstva, stipendiranja ili javnog prijevoza). Ako nema izravne politike za mlade, procijenite koja politika, program, strateški dokument ili akcijski plan najviše utječe na mlade i tiče se njih samih. To će u tom slučaju biti vaš daljnji predmet analize, odnosno dokument na kojem ćete raditi.

KORAK 2: Definiranje metodološkog alata za korištenje

Drugi po redu korak nakon pronalaska fokusa analize odnosi se na pronalazak odgovora na pitanje *što raditi i koji metodološki alat koristiti?*

Shematski prikaz niže pomaže u pronalasku tih odgovora:

Situacija u kojoj se nalazi program/dokument	Što raditi?	Koji metodološki alat koristiti?
Program je U TIJEKU PROVEDBE i traje duže od 9 mjeseci ili godine dana (npr. program traje do 2025.-2027.)	Analizirajte kako se mjere provode, tko sudjeluje i postoje li prepreke u provedbi	PRAĆENJE
Program je TEK ZAPOČEO s provedbom (npr. provodi se kraće od npr. 9 mjeseci ili godinu dana)	Fokus je na prethodno provedenom programu	EVALUACIJA
Program je ZAVŠILO ili se priprema novi program (npr. program je trajao 2022.-2025.)	Analizirajte učinke prethodnog programa i izvodite preporuke za buduću	EVALUACIJA

KORAK 3: Priprema i planiranje procesa

Definirajte tko je zadužen za praćenje i evaluaciju. Idealno je formirati mali tim od dvije osobe, no metodologija je prilagođena i radu jedne osobe. Ako radite u timu, preporučuje se podjela uloga: jedna osoba može biti zadužena za prikupljanje dokaza (dokumentacije, intervjua, fokus grupa, razgovora s institucijama), a druga za analizu podataka i izradu izvještaja.

Za lakšu organizaciju rada preporučuje se uspostaviti zajednički online prostor u kojem će se prikupljati svi materijali i bilješke (npr. mapa na zajedničkom disku ili u oblaku). Unutar nje možete organizirati podmape poput „Dokumenti“, „Intervjui i fokus grupe“ te „Bilješke i nalazi“, kako bi prikupljeni materijali bili pregledni i lako dostupni tijekom analize. Sve što pronađete ili prikupite (poveznice, zapisnike, izjave, medijske objave ili vlastite bilješke) zabilježite odmah.

Tijekom cijelog procesa vodite se osnovnim pitanjem: **kako se provodio lokalni/regionalni program za mlade u našoj zajednici ili gradu?** Jasan cilj praćenja i evaluacije pomaže vam da od početka znate što i zašto istražujete.

Na kraju, definirajte i vremenski okvir procesa: razdoblje koje pratite, rokove za prikupljanje dokumentacije, provedbu intervjua i fokus grupa te izradu izvještaja i formiranje preporuka. Dobro planiranje omogućuje organiziran i učinkovit rad do završnog koraka.

KORAK 4: Prikupljanje dokumentacije za analizu

Nakon što ste pronašli vaš lokalni/regionalni program za mlade (ili drugi strateški dokument), u podmapu „Dokumenti“ pospremite i **sakupite sve relevantne dokumente** kao što su: tekst programa, proračun i sve relevantne odluke gradske skupštine koje spominju vaš program. Možete pospremiti i prateće akte, službene izjave nastavno na program, zapisnike sa sjednica, godišnji izvještaj rada grada/gradske skupštine u kojem je vidljiv i vaš program.

Zabilježite u word dokument unutar podmape „Bilješke i nalazi“ naziv politike, period provedbe, nadležna tijela za provedbu, provedbene partnere i predviđena financijska sredstva. Ova logika bilježenja bit će vam potrebna za ispunjavanje podataka iz dvaju metodoloških alata za praćenje i evaluaciju.

Zašto je ovo važno? Česta pogreška je praćenje dokumenta koji nije ili koji nisu relevantni i podaci su nevažni. Ako neka politika izravno ne cilja mlade, procijenite hoće li ista imati značajan utjecaj na mlade prije nego ju uključite u svoju analizu.

Ako odmah bilježite tko su nadležna tijela za provedbu te provedbene partnere, odmah kreirate i listu kontakata koje ćete u kasnijim koracima kontaktirati ili čije ćete službene web stranice pretraživati za prikupljanje dokumentacije, odnosno za intervju ili fokus grupe.

KORAK 5: Čitanje programa za mlade/strateškog dokumenta

Dalje pojašnjavamo upute uz pretpostavku da ste pronašli vaš lokalni/regionalni program za mlade. Stoga je vaš sljedeći korak podijeljen u 3 čitanja dokumenta.

1. čitanje: *Što je ovo?*

- Ne analizirajte odmah detalje.
- Samo utvrdite i zabilježite koje su glavne teme, koliko ima mjera, koje skupine mladih se spominju.
- Odmah i zapišite sve što vam je jasno i sve što vam je nejasno.

2. čitanje: *Što se obećava?*

- U drugom krugu čitanja za svaku mjeru zapišite: tko je nositelj mjere?, koji je rok provedbe?, kome je mjera namijenjena?, što bi se trebalo dogoditi (koje su aktivnosti predviđene)?
- Jesu li predviđeni određeni ljudski ili financijski resursi? Koliko?

3. čitanje: *Kako ćemo znati je li napisano i provedeno?*

- Postavite si pitanje: *Kako bi običan građanin_ka dokazao da se ovo stvarno dogodilo ili da se događanja?*
- Odgovor na vaše pitanje je prikupljanje daljnjih dokaza za analizu:

- Izvješća (o provedbi)
- Javni pozivi (za radne skupine, skupine za praćenje/evaluiranje, planiranje akcijskih planova, za održavanje aktivnosti, natječaje za udruge, itd.)
- Fotografije aktivnosti, radnih skupina, itd.
- Broj sudionika_ca na aktivnostima
- Profil/broj osoba u radnim skupinama i sličnim tijelima za provedbu
- Objave na službenim web stranicama nositelja provedbe i partnera u provedbi
- Proračunska stavka u gradskom proračunu
- Službeni dopisi prema nositelju/partnerima u provedbi (grad, službenik_ca za informiranje) sa zahtjevom za dostavu informacija (vidi Prilog 2.)
- Sve prikupljene dokaze pospremite i pažljivo pročitajte.

Ako ne možete pronaći dokaz za neku mjeru, aktivnost ili općenito službeni dokument o provedbi lokalnog programa za mlade – zabilježite taj podatak jer i to je nalaz koji dokazuje provedbu programa tijekom njegovog trajanja ili nakon završetka programa.

KORAK 6: Praćenje ili evaluacija programa za mlade

6.1 Praćenje programa za mlade

Ako ste u koraku 2 odredili da će vaš proces biti praćenje programa za mlade, onda uzmite u obzir kako će za taj proces trebati vremena i provodit ćete ga kroz nekoliko narednih tjedana, paralelno s vašim svakodnevnim radom. Koristeći metodološki alat za praćenje imajte na umu sljedeće:

➔ Koristite Metodološki alat za praćenje kao „check listu“

Ne trebate popuniti sve odgovore od jednom. Radite dio po dio, mjeru po mjeru, ili pak samo jednu dno dvije mjere! Čitajte i bilježite zapažanja i iz drugih dokaza za analizu koje ste uspjeli pronaći.

➔ Standardi kvalitete su “leće”, a ne test

Razmišljajte o ključnim standardima kvalitete politike za mlade Europskog foruma za mlade kao o naočalama kroz koje vidite idealan program za mlade.

Ispunjavajući metodološki alat vi NE radite bodovanje ili rangiranje, ne tražite savršenstvo. Prvenstveno se pitajte: *Što vidimo? Gdje zapinje? Za koga ovaj program (ne)funkcionira?*

6.2 Evaluacija programa za mlade

Ako ste u koraku 2 odredili da će vaš proces biti evaluacija programa za mlade, onda uzmite u obzir kako će za taj proces trebati vremena i provodit ćete ga kroz nekoliko narednih tjedana, paralelno s vašim svakodnevnim radom. Evaluaciju provodite nakon formalnog završetka programa (isteka programa), a koristite metodološki alat za evaluaciju. Fokusirajte se na zadane kriterije kao što su relevantnost programa za mlade, njegovu učinkovitost, održivost i postignute rezultate. Kroz svoj

rad pokušajte pronaći odgovore na pitanja *što se promijenilo, za koga, na koji način i pod kojim uvjetima*.

KORAK 7: Podaci iz zajednice

Provodili praćenje ili evaluaciju, daljnji koraci se **jednako** odnose na oba procesa.

Direktna komunikacija i prikupljanje usmenih podataka od mladih, donositelja odluka i OCD-a su ključni za participativnost ove metodologije i vaše analize. Stoga je vaš sljedeći korak (prema pitanjima i uputama iz metodološkog alata, ovisno koji od njih koristite) provesti fokus grupe i/ili intervjue s relevantnim osobama koje su vezane uz program za mlade. Bilježite što osobe govore, koji je stav institucija te koje su razlike između dokumenata i stvarnosti. Analiza samo formalnih dokumenata ne daje potpunu sliku i važno je kombinirati kvantitativne i kvalitativne podatke.

Broj intervjua ili sudionika fokus grupa ovisi o veličini lokalne zajednice i kapacitetima organizacije koja provodi analizu. U manjim sredinama često je dovoljno razgovarati s nekoliko mladih osoba i ključnih aktera kako bi se dobio početni uvid u provedbu politike.

Nipošto nemojte isključiti glas mladih iz analize.

7.1. Razgovori s mladima

Koristite metodološke alate i pripremljena pitanja za provedbu razgovora s mladima jer dokumenti nikada ne daju cijelu sliku o našem predmetu interesa. Kako ste OCD koja radi s mladima ili ste udruga mladih, trebalo bi vam biti moguće okupiti mlade (od 15 do 30 godina) iz vaše zajednice. Nastojte uključiti što raznolikiju skupinu mladih kako biste obuhvatili različita iskustva i perspektive (inkluzivnost). Pri tome vodite računa o etičkom pristupu te izbjegavajte isticati ili komunicirati razloge zbog kojih je pojedina osoba uključena u istraživanje.

Organizirajte fokus grupu s mladima (od 3 do 5 osoba) u sigurnom i mirnom prostoru te bilježite njihove odgovore na pitanja (preporučljivo je snimati pa kasnije napisati sažetke). Slobodni ste i provesti pojedinačne kratke intervjue, napisati sažetke odgovora i onda ih objediniti u opću sliku mladih kao odgovor na pojedino pitanje iz metodološkog alata.

Važno je da vaše mlade osobe uputite u pravila sudjelovanja, odnosno da je sudjelovanje dobrovoljno, anonimno i da se ni na koji način prikupljeni podaci neće moći povezati s njima osobno. Objasnite im zašto ste se okupili, zašto se prikupljaju podaci te im pojasnite vaš lokalni/regionalni program za mlade. U redu je da nemaju prethodnog znanja ili iskustva s njime. No svakako vidite da razgovarate i s mladom osobom koja je u primjerice lokalnom savjetu mladih.

I za kraj, iskustvo ciljane skupine programa za mlade je legitiman izvor podataka i znanja!

7.2. Razgovori s institucijama i OCD-ima

Cilj vaših razgovora (fokus grupa ili intervjua) je razumjeti prepreke u provedbi ili nakon završetka programa za mlade, a ne nositelje mjera/partnere u provedbi „uhvatiti u grešci“. Do vaših sugovornika ca ćete doći službenim pozivom telefonski ili pismeno, objašnjavajući im namjeru vašeg razgovora i namjeru prikupljanja podataka. Organizirajte fokus grupu ili intervju s minimalno 2 do 3 osobe. Vaša je namjera saznati što im otežava provedbu, gdje im nedostaje resursa, što bi oni promijenili, a njihove odgovore ćete bilježiti, kreirati sažetke te odgovoriti na pitanja iz metodološkog alata za praćenje i evaluaciju.

VAŽNO: Imajte na umu da u razgovoru naglasite, *posebice s institucijama*, kako namjera ovog procesa nije traženje "grešaka" i kritiziranja, već partnerski i suradnički odnos glasa sektora mladih te samih mladih. Cijeli proces i sve vaše radnje usmjerene su na mapiranje zaključaka koji će **pridonijeti** što kvalitetnijoj izradi budućih politika za mlade, sljedećeg akcijskog plana ili što kvalitetnoj provedbi trenutno tekućeg programa za mlade. Cilj je kreiranje kvalitetne politike kako bi ona još više odgovarala potrebama mladih i lokalnoj/regionalnoj zajednici.

KORAK 8: Analiza prikupljenih podataka i sažimanje nalaza

Sljedeći korak je da nakon analize možete odgovorite na sve ili većinu pitanja:

1. Što je bilo planirano?
2. Što se stvarno dogodilo?
3. Što kažu mladi?
4. Što kažu institucije / OCD-i?
5. Koji je problem/izazov?
6. Što se može poboljšati?

Ne zaboravite istražiti stvaran utjecaj programa (ili drugog strateškog dokumenta) na mlade, odnosno tko je imao koristi, tko je uključen/isključen, postoje li rodne razlike ili neke druge strukturne razlike te postoje li neki neželjeni učinci na ciljanu skupinu.

Bilježite svoje odgovore uz dokaze (citati, brojke, izvještaji, medijski zapisi i slično).

I konačni korak za postupak praćenja ili evaluacije programa za mlade je izrada sažetka nalaza na nekoliko stranica. Razmišljajte kako vaš izvještaj treba odgovoriti na pitanja:

- Što funkcionira/ je funkcioniralo?
- Što ne funkcionira/ nije funkcioniralo?
- Što treba promijeniti za buduće razdoblje / za buduću politiku?

Slobodni ste svoje nalaze prikazati i kroz strukturirane tablice, grafikone i citate.

Izbjegavajte predugačke analize bez sažetka te koristite konkretne brojke, postotke i citate koje ste prikupili navodeći točne izvore podataka. Također nemojte miješati činjenice i vaše mišljenje, odnosno uvijek odvojite dokazne nalaze od interpretacije.

KORAK 9: Pretvaranje nalaza u preporuke i korištenje za javni utjecaj

Nakon provedenog praćenja ili evaluacije često ćete imati veći broj nalaza, opažanja i uvida o tome kako se lokalni/regionalni program za mlade provodi u praksi. U takvim situacijama korisno je pokušati sažeti nalaze u nekoliko glavnih tema koje se ponavljaju ili se pokazuju posebno važnima za mlade u njihovoj zajednici. Kako bi zagovaranje bilo jasnije i usmjerenije, preporučuje se izdvojiti **dva do tri ključna prioriteta** koji proizlaze iz provedenog praćenja ili evaluacije. To mogu biti pitanja poput nedovoljne uključenosti mladih u donošenje odluka, nedostatka određenih mjera ili nedovoljne provedbe postojećih aktivnosti.

Na temelju tih prioriteta moguće je formulirati **kratke i jasne preporuke** koje povezuju tri elementa:

- problem koji je uočen
- nalaz ili podatak koji ga potvrđuje
- prijedlog mogućeg poboljšanja.

Takve preporuke mogu poslužiti kao temelj za daljnji dijalog s donositeljima odluka i za različite zagovaračke aktivnosti.

Dobiveni nalazi i preporuke mogu se koristiti za:

- sastanke s predstavnicima lokalne vlasti
- sudjelovanje u procesima javnog savjetovanja (eSavjetovanja)
- javnu komunikaciju i informiranje mladih
- zagovaračke inicijative usmjerene na poboljšanje lokalnih/regionalnih politika za mlade.

Preporuka je i nakon dostave izvještaja i preporuka **zatražiti službeni odgovor institucija** ili pratiti na koji se način vaše preporuke uzimaju u obzir u budućim politikama i programima.

I za kraj, kako bi pokazali stvarnu participativnost ove metodologije, moguće je mlade još više uključiti na način da su mladi dio analitičkog tima, da oni predstavljaju nalaze te da su mladi s vama sukreatori preporuka.

Ne morate biti stručnjaci ili stručnjakinje za javne politike.

Dovoljno je da sustavno prikupljate ono što vidite, čujete i možete dokazati, a ova metodologija vam pomaže da to pretvorite u argumente.

Vaši rezultati će biti vrijedni jer će moći utjecati na odluke ili poticati na raspravu u javnom prostoru!

Najveća vrijednost ove metodologije neće biti broj ispunjenih obrazaca ili izrađenih izvještaja, nego promjene koje će zahvaljujući njima nastati u lokalnim zajednicama i kvalitetniji život mladih. Želimo da ovaj vodič bude jedan od alata koji će tome doprinijeti.

I ZA KRAJ, PODRŠKA

Hvala vam što ste koristili ovu metodologiju! Ako ste stigli do kraja vodiča, napravili ste prvi korak prema sustavnijem razumijevanju i praćenju/evaluaciji politika i strateških dokumenata koje se odnose na mlade u vašoj lokalnoj ili regionalnoj zajednici.

Vjerujemo da kvalitetnije politike nastaju kada se temelje na iskustvima mladih, podacima i dijalogu između organizacija civilnoga društva i donositelja odluka. I upravo zato ova metodologija nije zamišljena kao "gotov proizvod", nego kao alat koji će se razvijati zajedno s onima koji ga koriste.

Zato vas pozivamo da odvojite nekoliko minuta i podijelite svoje iskustvo korištenja vodiča. Zanima nas koliko vam je bio razumljiv, koliko vam je bio koristan te što bismo mogli dodatno unaprijediti. Vaše povratne informacije pomoći će nam razvijati participativnu metodologiju kako bi bila što primjenjivija različitim organizacijama, akterima i lokalnim zajednicama.

Ispunite kratki upitnik o korisnosti vodiča:

<https://forms.cloud.microsoft/e/mtAkp3XEpd>

Trebate podršku? Tu smo!

Ako tijekom korištenja metodologije naiđete na pitanja, dileme ili jednostavno želite razgovarati o tome kako započeti proces praćenja ili evaluacije neke lokalne/regionalne politike za mlade ili drugog važnog strateškog dokumenta, slobodno nam se javite.

Rado ćemo pomoći oko:

- planiranja procesa praćenja ili evaluacije,
- odabira politike ili strateškog dokumenta,
- korištenja metodoloških alata,
- izrade preporuka i planiranja zagovaračkih aktivnosti,
- drugih pitanja vezanih uz primjenu metodologije.

Pišite nam na: info@mmh.hr

Veselimo se čuti vaša iskustva, ideje i prijedloge te pratiti na koje će sve načine ova metodologija zaživjeti u lokalnim i regionalnim zajednicama!

Tim Mreže mladih Hrvatske

Prilog 1. Primjer korištenja participativne metodologije na primjeru praćenja jednog lokalnog programa za mlade

Pokazni primjer primjene metodologije – Praćenje Programa za mlade Grada Novske

Izvor: [https://novska.hr/UserFiles/file/dokumenti/2019/WEB-2019/Program%20za%20mlade%20Grada%20Novske%20\(6\).pdf](https://novska.hr/UserFiles/file/dokumenti/2019/WEB-2019/Program%20za%20mlade%20Grada%20Novske%20(6).pdf)

Ovaj vrlo kratki pokazni primjer prikazuje kako organizacija civilnog društva može primijeniti participativnu metodologiju za praćenje provedbe lokalnih politika za mlade na konkretnom dokumentu – Programu za mlade Grada Novske 2019.–2023. Primjer je izrađen isključivo na temelju javno dostupnog dokumenta i služi kao plastična ilustracija „desktop“ praćenja, bez dubljih analiza i istraživanja.

U stvarnoj primjeni, nalazi bi se dodatno provjeravali kroz razgovore s mladima, OCD-ima i nositeljima mjera.

Važno: Niže je razrađen program za mlade Grada Novske na osnovu uputa iz Drugog dijela vodiča i Metodologije za praćenje. Službi kao predradnja nakon prvih čitanja dokumenta.

IDENTIFIKACIJA POLITIKE ZA PRAĆENJE

Naziv politike: Program za mlade Grada Novske 2019.–2023.

Razina: Lokalna (grad)

Razdoblje provedbe: 2019.–2023.

Postoji li formalni lokalni program za mlade? Da.

Nadležna tijela: Grad Novska.

Provedbeni partneri: Pučko otvoreno učilište Novska, organizacije civilnog društva, Sisačko-moslavačka županija, Hrvatski zavod za zapošljavanje, obrazovne ustanove

DEFINIRANJE FOKUSA PRAĆENJA

Skupine mladih koje su prepoznate u programu: mladi u dobi 15–29 (šire do 35 godina); mladi u ruralnim područjima; NEET mladi; mladi s posebnim potrebama

Skupine koje nisu jasno razrađene kao posebne ciljne skupine: mladi LGBTIQ+; mladi pripadnici nacionalnih manjina; rodno specifične skupine

Elementi politike koji se prate:

- pristupačnost mjera
- uključenost i pravednost
- participacija mladih
- kvaliteta provedbe
- usklađenost s potrebama mladih

PRAĆENJE PROVEDBE KROZ STANDARDE KVALITETE

Standard 1 – Prava i nediskriminacija

Pitanje: Imaju li svi mladi jednaku priliku sudjelovati – ili su neki isključeni?

Što vidimo u programu: Program prepoznaje NEET mlade i mlade s posebnim potrebama kroz konkretne aktivnosti.

Što treba pratiti u provedbi: jesu li ove mjere stvarno dostupne i mladima iz udaljenih naselja (npr. prometna povezanost; decentralizacija aktivnosti).

Standard 2 – Utemeljenost na dokazima

Pitanje: Jesu li se prije donošenja politike pitali mladi i koristili podaci?

Što vidimo u programu: Vidimo da je provedena anketa s 327 mladih te održane 4 parlaonice; nakon toga formiran je tim (mladi + institucije/OCD-i) i definirani su prioriteti/mjere.

Standard 3 – Participacija mladih

Pitanje: Sudjeluju li mladi u provedbi ili samo saznaju što je već odlučeno?

Što vidimo u programu: participacija je snažno opisana u fazi izrade (anketa + parlaonice + tim).

Što treba pratiti u provedbi: postoje li mehanizmi kontinuiranog uključivanja (savjet mladih, radne skupine, zapisnici, broj uključenih mladih). To je dio koji se u praćenju provjerava kroz dokumente i razgovore.

Standard 4 – Višerazinski pristup

Pitanje: Je li lokalna politika povezana s županijskom/nacionalnom/EU razinom?

Što vidimo u programu: dokument eksplicitno referira EU Strategiju za mlade 2019–2027 i 11 EU ciljeva za mlade, ali ni na koji drugi program ne.

Standard 5 – Strateške politike za mlade

Pitanje: Je li jasno što se želi postići, za koga i do kada?

Što vidimo u programu: program je strukturiran u 6 prioriteta, mjere i aktivnosti, a mnoge aktivnosti imaju rok (2019.–2023.) i indikatore (npr. “broj organiziranih tečajeva/radionica”, “broj polaznika”).

Standard 6 – Resursi

Pitanje: Ima li politika realne resurse ili je više na papiru?

Što vidimo u programu: navode se izvori financiranja (proračun Grada, POU, ministarstva, EU fondovi), ali bez ukupne proračunske razrade.

Što treba pratiti: proračun i izvršenje (koliko je stvarno izdvojeno po godinama/mjerama), tko je zadužen za provedbu programa, koliko ljudi je bilo i jest zaduženo?

Standard 7 – Odgovornost i transparentnost

Pitanje: Znamo li tko je odgovoran i možemo li vidjeti rezultate provedbe?

Što vidimo u programu: program ima posebno poglavlje o “provedbi, praćenju i evaluaciji”, i navodi da se treba izvještavati Gradsko vijeće i informirati javnost (godišnje).

Što treba pratiti: postoje li godišnja izvješća, objave, zapisnici, javna komunikacija.

Standard 8 – Međusektorski pristup

Pitanje: Sudjeluje li više sektora ili sve “pada” na jedan odjel?

Što vidimo u programu: mjere uključuju obrazovanje, zapošljavanje, socijalno uključivanje, zdravlje i sl., a kao nositelji se pojavljuju različiti sektori (npr. obrazovne ustanove, HZZ, županija, OCD-i, POU).

STVARNI UTJECAJ NA MLADE

Program ima potencijalni učinak na ruralne i NEET mlade. Rodna dimenzija nije posebno razrađena.

SAŽETAK PRAĆENJA

Pozitivni elementi su participativna izrada programa, jasna strukturiranost mjera, djelomičan međusektorski pristup rješavanju izazova mladih.

Izazovi koje ovaj program iskazuje je problematičnost proračuna, odnosno u programu se navode izvori, ali nije vidljiv ukupni iznos i razrada proračuna po mjerama. Participacija mladih je također vrlo upitna, odnosno nisu jasno vidljivi mehanizmi direktnog uključivanja mladih te uvažavanja njihovog glasa tijekom provedbe planiranih aktivnosti.

Prilog 2. Primjer „Zahtjeva za pristup informacijama“

Niže prilažemo primjer upotrebe portala [ImamoPravoZnati](#) putem kojeg je moguće zatražiti informacije kada podaci NISU javno dostupni i trebamo službene, provjerene informacije. Isto je moguće zatražiti na osnovu Zakona o pravu na pristup informacijama ([ZPPI](#)) koji omogućuje građanima i organizacijama da od tijela javne vlasti traže informacije koje ta tijela posjeduju ili nadziru (ministarstva, gradovi, županije, javne ustanove).

Postupak je sljedeći:

- provjerite postoji li već potrebna informacija javno dostupna/objavljena
- pošaljite zahtjev (putem emaila ili portala „Imam pravo znati“
- tijelo mora odgovoriti u zakonskom roku (najčešće 15 dana od dana podnošenja urednog zahtjeva.)

Ako tijelo ne dostavi ili odbije dostaviti tražene informacije, imamo pravo žalbe javnom tijelu [Povjerenik za informiranje](#) na email adresu: ppi@pristupinfo.hr

VAŽNO: u slučaju odbijanja pružanja informacija iz razloga kao što su navedena u Članku 15. Zakona o pravu na pristup informacijama (primjerice: informacije su poslovna tajna; ako je informacija u postupku izrade unutar jednog ili među više tijela javne vlasti, a njezino bi objavljivanje prije dovršetka izrade cjelovite i konačne informacije moglo ozbiljno narušiti proces njezine izrade) nije moguće tražiti iste informacije unutar roka od 90 dana od podnošenja prethodnog zahtjeva. Točnije, potreban je istek od 90 dana od prethodnog zahtjeva.

Primjer MMH-a:

Zahtjev podnesen na: https://imamopravoznati.org/select_authority

Predmet zahtjeva: Mreža mladih Hrvatske traži informacije i podatke o "Nacionalnom programu za mlade za razdoblje 2023. do 2025." za provedbu programa tijekom 2024. godine (vidljivo [ovdje](#))

Za: Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Zagreb

Zahtjev za pristup informacijama o provedbi Nacionalnog programa za mlade za razdoblje 2023. do 2025. - za provedbu programa tijekom 2024. godine

Mreža mladih Hrvatske, kao korisnik prava na pristup informacijama i ponovnu uporabu informacija, traži od tijela javne uprave Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih informacije u vidu dokumenta s otvorenim (strojno čitljivim) podacima o provedbi „Nacionalnog programa za mlade za razdoblje 2023. do 2025.“ prema Zakonu o pravu na pristup informacijama (NN, br. 25/13, 85/15, 69/22), s ciljem ponovne upotrebe prikaza dobivenih informacija na službenim web stranicama Mreže mladih Hrvatske, a u svrhu javnog interesa o napretku ispunjenja Nacionalnog programa za mlade.

Ljubazno molimo informacije o ispunjenju, odnosno ostvarenju nadležnog tijela prema zadanim mjerama iz šest ključnih područja programa, a prema zadanim rokovima (kvartalima) iz navedenog dokumenta za provedbu svake od navedene mjere za period tijekom 2024. godine:

- Iznos utrošenih sredstva iz državnog proračuna za provedbu mjera iz šest područja Nacionalnog programa za mlade za 2024. godinu (za cijelu 2024. godinu)
- Ostvareni rezultati za provedbu mjera iz šest područja Nacionalnog programa za mlade za 2024. godinu (za cijelu 2024. godinu)
- Brojčani indikatori za provedbu mjera iz šest područja Nacionalnog programa za mlade za 2024. godinu (za cijelu 2024. godinu)

Unaprijed se zahvaljuje na dostavljenim informacijama!

S poštovanjem,

Mreža mladih Hrvatske

Više detalja, uputa i koraka kako podnijeti zahtjev, dostupno je u publikaciji udruge GONG „[Vodič kroz podnošenje zahtjeva za pristup informacijama](#)“.

Dodatna literatura za one koje žele znati više

1. "A Toolkit on Quality Standards for Youth Policy" (2016), Burrowes, A. et. al, Izdavač: European Youth Forum. Izvor: https://www.youthforum.org/files/Toolkit_Quality_Standards.pdf
2. "Analiza i zagovaranje javnih politika" (2014.), Nives Miošić, Jelena Berković i Martina Horvat, Izdavač: Gong i Centar za cjeloživotno obrazovanje Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu. Izvor: <https://acfcroatia.hr/wp-content/uploads/2021/10/Analiza-i-zagovaranje-javnih-politika-1.pdf>
3. "Javne politike i kako se njima baviti - Priručnik za mlade aktiviste i zagovaračke organizacije" (2022), Balažević, N. et. Al. Izdavač: Inicijativa za ljudska prava (Hrvatska). Izvor: https://yihr.hr/system/publication/document/46/Javne_politike_i_kako_se_njima_baviti_-_SRB_1_.pdf
4. "Praćenje javnih politika" (2021.), Dijana Ljubanović (ur.), Izdavač: B.a.B.e. – Budi aktivna. Budi emancipiran. Izvor: https://babe.hr/wp-content/uploads/2021/09/prirucnik_pracenje.pdf
5. "Priručnik za praćenje javnih politika za organizacije civilnog društva" (2016.), dr.sc. Daniela Širinić, Izdavač: Centar za mir, nenasilje i ljudska prava – Osijek. Izvor: https://www.ipc.com.hr/en_UK/download/325/Priru%C4%8Dnik+za+pra%C4%87enje+javnih+politika.pdf
6. "Prioriteti rada s mladima u Hrvatskoj" (2025.), Valentina Gamboža Staković, Izdavač: Mreža mladih Hrvatske. Izvor: <https://mmh.hr/download/918e8f8b480b7b5a>
7. "Zašto šutjeti kad možeš zagovarati? Priručnik o zagovaranju za organizacije mladih" (2025), Sandra Rozman Papak, Valentina Gambiroža Staković i Kristijan Orešković (autori), Izdavač: Mreža mladih Hrvatske. Izvor: <https://mmh.hr/download/4c903f9b4813f280> (mmh.hr)
8. "Generacija promjene: Mentorstvo i aktivizam za bolju budućnost" (2024), Nina Popović i Kristijan Orešković (ur.). Izdavač: Mreža mladih Hrvatske. Izvor: <https://mmh.hr/download/40db70328668e69d>
9. "Pitaj, propituj, predlaži! Alati za lokalno planiranje politika za mlade" (2025), Josipa Tukara Komljenović, Izdavač: Mreža mladih Hrvatske. Izvor: <https://mmh.hr/download/2a33041d2eb2126a>
10. "Teorija i praksa rada s mladima u RH 2.0" (2021.), Marko Kovačić, Bojana Čulum Ilić, Valentina Gambiroža Staković, Branimira Penić (autori), Izdavač: Mreža mladih Hrvatske. Izvor: <https://mmh.hr/download/cc2dbcf6998a0dca>
11. "Gle što – Mladi odlučuju, govore i utječu: Nalazi s terena – prioriteti i potrebe mladih, strukturirani dijalog s mladima i lokalne konzultacije sa sektorom mladih" (2022.), Kristijan Orešković, Valentina Gambiroža Staković, Josipa Tukara Komljenović (autori), Izdavač: Mreža mladih Hrvatske. Izvor: <https://mmh.hr/download/4a371a6afd2430e8>
12. "Vodič kroz podnošenje zahtjeva za pristup informacijama" (2026.), Sanja Pavić. Izdavač: GONG. Izvor: <https://gong.hr/wp-content/uploads/2026/05/Gong-vodic-kroz-ZPPI.pdf>